

משרד החקלאות ופיתוח הכפר השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

דבר של מע"ג קטנים (PPR)

ד"ר שמוליק זמיר, רופא צאן שו"ט

דבר של מע"ג קטנים (PPR) (Peste de Petitis Runinants), זוהי מחלה וירלית אקוטית או סבאקוטית הפוגעת בעיזים וכבשים, המחלה מאופיינת בחום, דלקת פה נמקית, דלקות עיניים, דלקת של הקיבה והמעיים ודלקת ריאות.

הפגיעה בעיזים קשה יותר מאשר בכבשים. הגורם למחלה הוא Paramyxovirus השייך לסוג Morbillivirus למשפחות אלה משתייך גם וירוס דבר הבקר, וירוס החצבת בבני אדם, וירוס הכלבלבת בכלבים וכלבי-ים. PPR היא בעקרה מחלה של עיזים וכבשים אך היא יכולה לפגוע גם בשלוש משפחות פרסתניים בשביה: Hippotraginae ו-Caprinae (Nubian ibex, Laristan sheep), Gazellinae (Dorcas gazelle) (gemsbok).

המחלה קיימת ברוב ארצות אפריקה הממוקמות ברצועה רחבה שבין מדבר סהרה וקו המשווה, במזרח התיכון (חצי האי ערב, ישראל, סוריה, עיראק וירדן ובחצי היבשת ההודית). המחלה איננה בעלת יכולת הדבקה גבוהה, והעברתה דורשת מגע קרוב בין בע"ח. הנגיף גורם המחלה מועבר בהפרשות עיניים אף ופה ובצואה. מרבית ההדבקות קורות ע"י ארוסול שמקורו בשעול או התעטשות של בע"ח חולים. מכשירים מזהמים בנגיף והרפד בדיר עלולים לגרום להתפרצות המחלה. תקופת הדגירה של הנגיף היא 4-5 ימים.

מופע המחלה הוא בד"כ אקוטי, אחרי תקופת דגירה מתרחשת עליה של חום הגוף (41°C - 40°C) שנמשכים כ-5-8 ימים. בע"ח הופכים אפאטיים אנוקטיים, והשער והצמר נעשים דהויים. עם העליה בחום הגוף מתחילה בד"כ הפרשה סרוטית מהאף שהופכת למוקופרולנטית, מתייבשת ויוצרת גלדים שסותמים את הנחיריים, מה שגורם לקשיי נשימה והתעטשויות קשות, אזורים קטנים של נמק עשויים להופיע עפ"י מוקזת האף.

מתפתחת דלקת עיניים מוגלתית, שעשויה לגרום להדבקה של העפעפיים. במקביל מתפתחת דלקת נמקית של הפה, המערבת, את dental pad החיך הקשה, הלחיים והלשון, הדלקת מתבטאת במוקדי נמק שטחיים שאינם מדממים. מתפתח שלשול נוזלי אך לא דמי, עם התקדמות השלשול בע"ח מתייבשים, יורדים במשקל, מתפתחת הפותרמיה והמוות מתרחש בד"כ אחרי 5-10 ימים. בשלבים האחרונים של המחלה מתפתחת בד"כ דלקת ראות קשה (bronchopneumonia) שמתבטאת בשעול קשה. אמהות בהריון עשויות להפיל. השינוי הפתולוגי הבולט הנגרם ע"י PPR הוא דלקת מעיים נמקית לכל אורך מערכת העכול מהפה ועד לפי הטבעת. במרבית המקרים מופיעה גם דלקת ראות קשה, מר שהביא לכינוי: Stomatitis pneumoenteritis complex.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

הלקויות מתבטאות בדלקת פה נמקית, בדמומים בד"כ בקיבה האמיתית ובלקויות המתבטאות בקווי דמום במעי הדק.

הפגיעה הקשה ביותר היא בד"כ במעי הגס, שם מתבטא הדבר באזורי נמק קשים המופיעים לסרוגין מה שמכונה פיספוס זברה (Zebra stripes).

הטחול ובלוטות הלמפה בד"כ מוגדלים.

בבע"ח צעירים (4-8 חודשים) המחלה קשה יותר, והתחלואה והתמותה גבוהים מאשר בבע"ח בוגרים. המחלה בכבשים בד"כ קלה יותר מאשר בעיזים.

אבחון המחלה נעשה בד"כ עפ"י הסימנים הקליניים ובמעבדה ע"י זהווי אנטיגן של הוירוס, בבדיקה אמונוהיסוכימית, או זיהוי הנגיף ע"י PCR.

אבחנה מבודלת של המחלה בארץ עשויה לעשות:

- מחלת הפה והטלפיים
- כחול הלשון
- פרצית
- דלקת ראות הנגרמת ע"י החיידק *Mannheimia haemolytica*
- קוקסידיוזיס.

הטיפול בבע"ח החולים הוא טיפול תומך.

המניעה נעשית ע"י חסון – התרכיב הוא תרכיב דבר צאן מוחלש והוא מקנה הגנה טובה לצאן בארץ.

עדרים מחוסנים לא חולים, התרכיב הוכיח כי גם בעת התפרצות, חסון עדר נגוע עוצר את התחלואה ומשפר את מצבם הקליני של בע"ח חולים.

דבר של מע"ג קטנים/מחלות צאן